

NACIONALNI KURIKULUM ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE

Srpanj 2018.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. SVRHA, VRIJEDNOSTI, CILJEVI I NAČELA STRUKOVNOG OBRAZOVANJA	3
2.1 Svrha strukovnog obrazovanja	3
2.2 Vrijednosti strukovnog obrazovanja.....	4
2.3 Ciljevi strukovnog obrazovanja.....	5
2.4 Načela strukovnog obrazovanja	6
3. UČENJE I POUČAVANJE U STRUKOVNOM OBRAZOVANJU	8
3.1 Načela učenja i poučavanja	9
3.2 Procesi učenja i poučavanja u ustanovi za strukovno obrazovanje	10
3.3 Učenje temeljeno na radu	14
3.4 Odgojno-obrazovni ciklusi	17
4. SADRŽAJI UČENJA I POUČAVANJA	19
4.1 Generičke kompetencije.....	19
4.2 Kurikulumi u strukovnom obrazovanju	21
4.3 Kvalifikacije u strukovnom obrazovanju.....	22
5. ORGANIZACIJA ODGOJNO-OBRAZOVNOGA PROCESA	25
5.1 Upis učenika/polaznika u strukovne kvalifikacije po razinama	25
5.2 Struktura kvalifikacije razine 2	26
5.3 Struktura kvalifikacije razine 3	27
5.4 Struktura kvalifikacije razine 4.1	27
5.5 Struktura kvalifikacije razine 4.2	30
5.6 Struktura kvalifikacije razine 5	33
5.7 Ostvarivanje izbornosti u ustanovama za strukovno obrazovanje	33
5.8 Prohodnost	34
5.9 Grupiranje učenika	34
6. VREDNOVANJE, OCJENJIVANJE I IZVJEŠĆIVANJE	35

POKRATE

ECVET – Europski sustav bodova strukovnog obrazovanja (European Credit System for Vocational Education and Training)

ECTS – Europski sustav prijenosa i prikupljanja bodova (European Credit Transfer and Accumulation System)

HROO – Hrvatski sustav bodova općeg obrazovanja (Croatian Credit System for General Education)

EQF – Europski kvalifikacijski okvir (European Qualifications Framework)

HKO – Hrvatski kvalifikacijski okvir

Registar HKO-a – Registar Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira

Riječi i pojmovni sklopovi koji imaju rodno značenje korišteni u ovom dokumentu odnose se jednako na oba roda (muški i ženski) i na oba broja (jedinu i množinu), bez obzira na to jesu li korišteni u muškom ili ženskom rodu, odnosno u jedini ili množini.

1. UVOD

Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje dokument je kojim se određuju svrha, vrijednosti, ciljevi, načela te okvirni sadržaji, procesi učenja i poučavanja, organizacija i načini vrednovanja učeničkih postignuća, kompetencija i kvalifikacija u sustavu strukovnog obrazovanja Republike Hrvatske. Strukovno obrazovanje usmjereno je na razvoj generičkih (ključnih) kompetencija i kompetencija za stjecanje kvalifikacija s jasno određenim ishodima učenja i učeničkim postignućima te na stjecanje kompetencija za cjeloživotno učenje, uz praćenje svih vrijednosti i razvojne komponente gospodarstva i društva u kojemu živimo. Svrha, a time i cilj *Nacionalnoga kurikuluma za strukovno obrazovanje* je kreiranje zajedničkog okvira strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj koji potiče stalni razvoj strukovnog obrazovanja u skladu s razvojnim ciljevima hrvatskoga gospodarstva.

Sustav strukovnog obrazovanja omogućuje usklađivanje obrazovnih programa sa standardima kvalifikacija i preko njih standardima zanimanja te priznavanje prethodnog učenja stečenog radnim iskustvom, neformalnom izobrazbom i životnim iskustvom.

Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje određuje postotni odnos općeobrazovnog i strukovnog dijela kurikuluma koji čine kvalifikacije određene razine u skladu s potrebama gospodarskog te osobnog rasta i razvoja, uzimajući u obzir mogućnosti horizontalne i vertikalne prohodnosti u sustavu. Općeobrazovni dio u pravilu obuhvaća matematičku, jezičnu i digitalnu pismenost.¹

Učenje i poučavanje u strukovnom obrazovanju obavlja se u ustanovama za strukovno obrazovanje, koje mogu biti i regionalni centri kompetentnosti (u daljnjem tekstu: ustanova za strukovno obrazovanje), i u svijetu rada. U procesu cjeloživotnog učenja strukovnim obrazovanjem stječu se one kompetencije i

HKO

Ovim dokumentom uspostavlja se i zajednički okvir djelovanja ustanova za strukovno obrazovanje te se određuje način stjecanja kvalifikacija na razinama 2, 3, 4.1, 4.2 i 5, prema Zakonu o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru.

Vrijednosti i načela

procesa učenja i poučavanja koja se promiču Nacionalnim kurikulumom za strukovno obrazovanje usklađeni su sa Strategijom obrazovanja, znanosti i tehnologije. Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje usklađen je na nacionalnoj (HKO) i europskoj razini (EQF).

¹ Key competences, https://ec.europa.eu/education/policy/school/competences_en

kvalifikacije koje su u određenome razvojnom trenutku potrebne svijetu rada i koje su u skladu s osobnim potencijalima učenika/polaznika.² Stoga je nužna snažna povezanost strukovnog obrazovanja i gospodarstva.

Prema *Programu razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (2016. – 2020.)*, koji je Vlada Republike Hrvatske usvojila 2016. godine,³ Republika Hrvatska razvijat će visokokvalitetno i dostupno inicijalno strukovno obrazovanje i osposobljavanje koje društvo, a prije svega učenici i njihovi roditelji/skrbnici, odnosno polaznici, prepoznaju kao privlačnu opciju koja im pruža stjecanje ključnih i specifičnih strukovnih kompetencija.

Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje prati smjernice temeljene na Programu razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

Provedba ovakvoga strukovnog obrazovanja i osposobljavanja pratit će ulaganja u visokokvalitetnu, učinkovitu te racionalnu infrastrukturu i objekte, a temeljit će se na visokoj relevantnosti strukovnih kvalifikacija na tržištu rada i definiranim putovima za nastavak obrazovanja i osposobljavanja. Ključnu ulogu u provedbi imat će visokokvalificirani nastavnici kojima će se pružati trajna potpora u profesionalnom razvoju. Razvijat će se fleksibilno i inkluzivno strukovno obrazovanje i osposobljavanje temeljeno na ishodima učenja, inovativnim metodama učenja i poučavanja te na partnerstvu sa svim dionicima, a posebice poslodavcima. Razvijat će se transparentni kvalifikacijski sustav koji omogućuje stjecanje i prijenos ishoda učenja, priznavanje kvalifikacija i stečenih kompetencija u međunarodnoj mobilnosti te će se povećati mogućnost međunarodne mobilnosti polaznika i nastavnika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.

Ovim dokumentom definirana je vizija strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u Republici Hrvatskoj do 2020. godine, koje će biti usmjereno na kvalitetu i učinkovitost, a uz to će biti privlačno, inovativno, relevantno i povezano s tržištem rada te će omogućiti stjecanje kompetencija za osobni i profesionalni razvoj te nastavak obrazovanja i cjeloživotno učenje.

² Učenik/polaznik – odnosi se na redovito strukovno obrazovanje, ali i na obrazovanje odraslih polaznika u ustanovama za strukovno obrazovanje. Na pojedinim mjestima istaknut je samo pojam učenik, što ne isključuje u potpunosti pojam polaznik, već se dio sadržaja prije svega odnosi na učenika.

³ Tekst koji se odnosi na smjernice temeljene na *Programu razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (2016. - 2020.)* preuzet je iz navedenoga dokumenta.

Provedbom mjera planiranih *Programom razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja* te slijedom nužnih aktivnosti u skladu s akcijskim planom planiraju se izraditi sektorski kurikulumi i prema potrebi kurikulumi za stjecanje strukovnih kvalifikacija, ojačati model učenja temeljenog na radu, unaprijediti sustav osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, kao i sustav trajnoga profesionalnog razvoja nastavnika te podići privlačnost strukovnog obrazovanja i povećati mobilnost, kao i zapošljivost učenika u strukovnom obrazovanju.

2. SVRHA, VRIJEDNOSTI, CILJEVI I NAČELA STRUKOVNOG OBRAZOVANJA

U ovome poglavlju navode se svrha, vrijednosti, ciljevi i načela strukovnog obrazovanja, posebnosti učenja i poučavanja te se određuje položaj i značaj strukovnog obrazovanja u odgojno-obrazovnome sustavu Republike Hrvatske.

2.1 Svrha strukovnog obrazovanja

Svrha strukovnog obrazovanja je stjecanje kompetencija potrebnih za određene kvalifikacije temeljenih na potrebama svijeta rada, na relevantnim nacionalnim strategijama razvoja gospodarstva te na mogućnosti nastavka obrazovanja.

Strukovno obrazovanje osigurava uvjete za:

- stjecanje prve kvalifikacije i usvajanje generičkih kompetencija za cjeloživotno učenje u skladu s mogućnostima pojedinca
- proširivanje i usavršavanje stečenog znanja prema zahtjevima svijeta rada
- osobni razvoj pojedinca s posebnim naglaskom na razvoj poduzetnosti, inovativnosti i kreativnosti
- zapošljivost i samozapošljivost
- nastavak obrazovanja.

Svrha strukovnog obrazovanja

je stjecanje kompetencija potrebnih za određene kvalifikacije temeljenih na potrebama svijeta rada, na relevantnim nacionalnim strategijama razvoja gospodarstva te na mogućnosti nastavka obrazovanja.

2.2 Vrijednosti strukovnog obrazovanja

Ovim dokumentom ističu se specifične vrijednosti strukovnog obrazovanja:

- **Znanje i vještine** – Osim znanja, razvoj vještina temeljna je vrijednost strukovnog obrazovanja koja omogućava praktičnu primjenu naučenoga. Interdisciplinarnim pristupom učenju stječu se primjerene vještine potrebne za rad u različitim područjima.
- **Relevantnost** – Stjecanje kvalifikacije temelji se na usvajanju onog znanja i vještina koje će učeniku/polazniku omogućiti zapošljivost i prilagodljivost u promjenjivim okolnostima.
- **Cjeloživotno učenje** – Cjeloživotno učenje je vrijednost kojom se nadograđuju generičke i strukovne kompetencije potrebne za prilagodbu promjenjivim uvjetima u svijetu rada.
- **Odgovornost** – Odgovornost je prisutna u svakom segmentu strukovnog obrazovanja, a posebno je izražena u postupcima i rezultatima rada te svim učincima koje taj rad ima na pojedinca i zajednicu.
- **Rad** – Strukovno obrazovanje promiče rad kao vrijednost koja pridonosi razvoju pojedinca i društva.
- **Zaštita na radu** – Strukovno obrazovanje promiče i zaštitu na radu kao vrijednost koja pridonosi sprječavanju rizika i ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, bolesti u vezi s radom te ostalih materijalnih i nematerijalnih šteta na radu i u vezi s radom.
- **Suradnja i socijalno partnerstvo** – Suradnjom svih dionika sustava strukovnog obrazovanja i gospodarstva podiže se razina kvalitete obrazovanja. Suradničkim odnosima ustanova za strukovno obrazovanje, lokalne i regionalne zajednice, gospodarskih čimbenika i strukovnih komora otvorena je mogućnost prilagodbe postojećih i stvaranja novih kvalifikacija u skladu s potrebama svijeta rada. Socijalnim partnerstvom osiguravaju se potrebni uvjeti za funkcionalno i učinkovito strukovno obrazovanje te njegovo brzo prilagođavanje novim tehnologijama i potrebama u svijetu rada.
- **Poduzetnost** – U strukovnom obrazovanju naglasak se stavlja na aktiviranje osobnih i poslovnih potencijala te na prepoznavanje prilika za djelovanje i preuzimanje odgovornosti u osobnom i poslovnom okruženju.
- **Identitet** – Strukovno obrazovanje pridonosi izgradnji osobnog, kulturnog i nacionalnog identiteta pojedinca. Odgoj i obrazovanje trebaju buditi, poticati i razvijati osobni identitet istodobno ga povezujući s poštovanjem različitosti.

- **Integritet** – Integritet pretpostavlja iskrenost i autentičnost svih sudionika uključenih u odgojno-obrazovni proces. U strukovnom obrazovanju uz osobni integritet razvija se i profesionalni integritet pojedinca.
- **Poštovanje** – U strukovnom obrazovanju prijeko je potrebno međusobno poštovanje svih sudionika odgojno-obrazovnoga procesa u ustanovama za strukovno obrazovanje i u svijetu rada.
- **Solidarnost** – Solidarnost podrazumijeva prihvaćanje različitosti te djelovanje temeljeno na prihvaćanju pojedinačnih i zajedničkih izazova u osobnom i poslovnom okruženju.
- **Zdravlje** – Briga o zdravlju u užem smislu uključuje prepoznavanje, razumijevanje i usvajanje zdravih životnih navika, zdravih stilova života i odgovornog ponašanja.
- **Održivi razvoj** – Održivi razvoj podrazumijeva brigu o ekologiji te energetske i materijalne održivosti u svijetu.

2.3 Ciljevi strukovnog obrazovanja

Strukovno obrazovanje ostvaruje se u sigurnom okruženju u kojemu se pruža potpora učenicima/polaznicima da se razviju u:

- **osobe koje su kvalificirane za ulazak u svijet rada, nastavak obrazovanja te cjeloživotno učenje**
 - usvajanjem znanja i vještina te samostalnosti i odgovornosti svaki pojedinac je pripremljen za ulazak u svijet rada, nastavak obrazovanja te cjeloživotno učenje;
- **samopouzdate i poduzetne osobe**
 - koje proširuju i usavršavaju stečeno stručno znanje prema zahtjevima svijeta rada i osobnim interesima
 - koje autonomno i odgovorno odabiru životne ciljeve i prikladne načine za njihovo postizanje
 - koje imaju razvijeno samopoštovanje
 - koje razvijaju vlastite talente i sposobnosti
 - koje se brinu o vlastitom zdravlju u osobnom i profesionalnom okruženju;

Razvoj

osoba koje su samopouzdate i poduzetne, kvalificirane za ulazak u svijet rada, nastavak obrazovanja i cjeloživotno učenje te koje aktivno i odgovorno

- **osobe koje uče**
 - koje su znatiželjne, žele učiti i znaju upravljati svojim učenjem, razvijaju znanje o svijetu u kojemu žive i njegovo razumijevanje
 - koje su sposobne uočavati probleme i oblikovati nova rješenja
 - koje su otvorene prema novim idejama i načinima razmišljanja
 - koje u radnom okruženju stječu stručno primjenjivo znanje
 - koje kritički razmišljaju poštujući pri tome druga razmišljanja i ideje
 - koje profesionalnim znanjem i vještinama mogu osigurati kvalitetan život;
- **osobe koje aktivno i odgovorno sudjeluju u zajednici**
 - koje imaju izgrađenu svijest i pozitivan odnos prema očuvanju i razvoju materijalne i duhovne baštine Republike Hrvatske te aktivno pridonose njezinu gospodarskom rastu i razvoju
 - koje u poslovnom okruženju promiču socijalnu pravdu i afirmativan odnos prema ranjivim skupinama
 - koje su sposobne i spremne pridonositi zajedničkom dobru
 - koje su empatične
 - koje solidarno djeluju u zajedničkom radu, surađuju u profesionalnom okruženju
 - koje primjenjuju opća načela prevencije u svim područjima rada
 - koje poznaju i razumiju svoju kulturnu zajednicu te prihvaćaju druge kulturne zajednice
 - koje odgovorno upravljaju sredstvima za rad te surađuju sa svim sudionicima radnoga procesa.

2.4 Načela strukovnog obrazovanja

Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje temelji se na *Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije, Programu razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (2016. – 2020.)*, *Zakonu o strukovnom obrazovanju* i *Zakonu o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru* te specifičnim načelima koja se utvrđuju radi razvoja, promicanja i praćenja stalnog poboljšanja sustava strukovnog obrazovanja.

Učenjem i poučavanjem u sklopu strukovnog obrazovanja omogućuje se stjecanje znanja, razvoj vještina i stvaralačkih sposobnosti, uključujući odgovornost za postignuće osobnih ciljeva, za vlastiti život, okoliš, užu i širu zajednicu uz primjenu načela:

- **Visoka kvaliteta odgoja i obrazovanja za sve** – Kontinuiranim poboljšanjem materijalnih, organizacijskih i kadrovskih uvjeta u ustanovama za strukovno obrazovanje osigurava se dostupnost kvalitetnoga strukovnog obrazovanja utemeljenog na jasnim standardima. Kvaliteti strukovnog obrazovanja pridonosi osiguranje potpore za razvoj osobnih potencijala te snažna povezanost sa svijetom rada.
- **Utemeljenost na znanstvenim i tehnološkim spoznajama** – Strukovno obrazovanje prati relevantne suvremene znanstvene spoznaje i tehnološki razvoj kako bi se osiguravalo poučavanje i učenje koje omogućava rješavanje problema iz područja kvalifikacije te inovativnost u radu.
- **Inkluzivnost** – Osiguravanje pristupa i prava na inicijalno i nastavljajuće strukovno obrazovanje svim učenicima/polaznicima te pružanje potpore i osiguravanje uspješnosti u strukovnom obrazovanju u skladu s njihovim razvojnim potrebama, mogućnostima, interesima i sposobnostima.
- **Europska dimenzija obrazovanja** – Europska dimenzija obrazovanja podrazumijeva učenje zajedničkog življenja u demokratskom i multikulturnom društvu. Na taj način učenicima/polaznicima se omogućuje stjecanje znanja i vještina mobilnošću i drugim oblicima povezanosti, promicanje socijalne uključenosti, jednakopravnosti i tolerancije različitosti uz međunarodnu usporedivost stečenih kvalifikacija.
- **Demokratičnost** – Demokratičnost se ostvaruje uključivanjem svih dionika (državnih i gospodarskih institucija, privatnog sektora i ostalih zainteresiranih subjekata) primjereno njihovoj ulozi u donošenju odluka o planiranju, izvođenju, financiranju i upravljanju u sustavu strukovnog obrazovanja.
- **Horizontalna i vertikalna prohodnost** – Sustav strukovnog obrazovanja osigurava mobilnost i prohodnost. U svim kvalifikacijama omogućuje se promjena vrste obrazovanja te prohodnost između sektora i strukovnog kurikulumu u sklopu sustava strukovnog obrazovanja. U sustavu cjeloživotnog učenja polaznici se, osim stjecanja inicijalne kvalifikacije, mogu uključiti u programe osposobljavanja i usavršavanja te prekvalifikacije u skladu s potrebama svijeta rada te osobnim interesima i mogućnostima.
- **Profesionalni razvoj nastavnika** – Razvoj novih tehnologija te strategija učenja i poučavanja nameće potrebu za stalnim profesionalnim razvojem nastavnika u strukovnom obrazovanju.
- **Autonomija i odgovornost nastavnika** – Nastavniku je u ostvarenju strukovnog kurikulumu za stjecanje kvalifikacije osigurana autonomija u izboru oblika i metoda poučavanja te

djelomična autonomija u izboru sadržaja. Autonomija je povezana s odgovornošću za ostvarivanje ishoda učenja i stjecanje kompetencija.

- **Autonomija i odgovornost odgojno-obrazovnih ustanova** – Ustanove za strukovno obrazovanje imaju određenu autonomiju pri izradi kurikuluma ustanove za strukovno obrazovanje, ali i preuzimaju odgovornost za uspješan ishod obrazovnog procesa. Stjecanje i razvoj kompetencija za rad ili nastavak obrazovanja utemeljeni su na profesionalnoj odgovornosti svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa za postizanje ishoda učenja.
- **Aktivna uloga učenika/polaznika u procesu poučavanja i učenja** – Oblici i metode učenja i poučavanja omogućuju svakom učeniku/polazniku uspješnost u skladu s njegovim mogućnostima te razvijanje kreativnosti, inovativnosti i poduzetnosti. Učenik/polaznik aktivno sudjeluje u procesu učenja i poučavanja te stječe primjenjivo znanje i vještine. Dio strukovnog kurikuluma ostvaruje se praktičnom primjenom teorijskog znanja u radnom okruženju.
- **Ustanova za strukovno obrazovanje kao sigurno i poticajno okruženje za osobni razvoj i suradnju** – Osiguravanje uvjeta provođenja učenja i poučavanja u ozračju razumijevanja, potpore i suradnje postiže se kvalitetnom komunikacijom učenika/polaznika, nastavnika, stručnih suradnika, roditelja/skrbnika i mentora kod poslodavaca radi napredovanja i dobrobiti svakog učenika/polaznika.

Vrednovanje i ocjenjivanje postignuća provodi se različitim suvremenim oblicima i metodama.

Potiče se pozitivan pristup vrednovanju kao motivacija za daljnji rad te stvaranje atmosfere suradnje i prihvaćanja različitosti.

- **Cjeloživotno učenje** – Razumijevanjem i prihvaćanjem učenja kao cjeloživotnog procesa svaki pojedinac aktivno se uključuje u suvremeni svijet neprestanih promjena društvenog i gospodarskog života. Kvalifikacije stečene formalnim, neformalnim ili informalnim procesom učenja mogu se priznavati na temelju važećih zakonskih propisa.

3. UČENJE I POUČAVANJE U STRUKOVNOM OBRAZOVANJU

Učenje i poučavanje međusobno su povezani procesi koji ovise jedan o drugome. U procesu učenja treba poticati razvoj praktičnih, kognitivnih i socijalnih vještina, samostalnost i odgovornost.

Načela učenja i poučavanja strukovnog obrazovanja proizlaze iz njegovih specifičnosti. Učenje i poučavanje u strukovnom obrazovanju provode se u ustanovama za strukovno obrazovanje i u svijetu rada raznim oblicima učenja temeljenoga na radu. Razvoj generičkih i strukovnih kompetencija događa se u sklopu procesa učenja i poučavanja te izvannastavnih aktivnosti.

Radi zadovoljavanja odgojno-obrazovnih potreba učenika/polaznika s teškoćama/invaliditetom kurikulum se treba prilagoditi.

Radi zadovoljavanja odgojno-obrazovnih potreba darovitih učenika/polaznika uvodi se razlikovni kurikulum.

3.1 Načela učenja i poučavanja

Na temelju suvremenih načela učenja i poučavanja te specifičnih ciljeva strukovnog obrazovanja, u ustanovama za strukovno obrazovanje planira se i izvodi odgojno-obrazovni proces tako da se omogućuje:

- **Cjelovit razvoj i dobrobit učenika/polaznika** – Poštovanje jedinstvenosti svakog učenika/polaznika radi razvoja njegovih potencijala.
- **Cjelovitost i povezanost iskustva učenja i razvoja** – Svaki odgojno-obrazovni ciklus temelji se na ranije stečenom znanju, vještinama, vrijednostima i stajalištima primjenjivim u svijetu rada i u procesu daljnjeg učenja.
- **Jasna i visoka očekivanja od učenika/polaznika** – Postupno povećavanje očekivanih razina ishoda učenja u skladu s individualnim potrebama i mogućnostima osigurava trajno napredovanje u procesu usvajanja kompetencija.
- **Stjecanje kvalifikacije za rad** – Učenjem i usvajanjem generičkog i strukovnog znanja, vještina te vrijednosti i stajališta uz poznavanje općih načela prevencije zaštite na radu.
- **Cjeloživotno učenje** – Cjeloživotno učenje potpora je osobnom i profesionalnom rastu i razvoju i pretpostavka za to, a time pridonosi i napretku gospodarstva.
- **Izbornost sadržaja učenja** – Otvorenost i fleksibilnost strukovnog kurikuluma omogućuje učenicima/polaznicima odabir sadržaja koji su povezani sa svijetom rada, životnim situacijama, iskustvima te interesima i očekivanjima njih samih i društvene sredine općenito.
- **Poticanje složenijih oblika mišljenja i primjene naučenog u svijetu rada i u svakodnevnom životu** – Vježbama, projektima te praktičnom primjenom teorijskog znanja u svijetu rada potiče se razvoj samostalnosti.

USMJERENOST

na ishode učenja i
stjecanje kompetencija
za kvalifikaciju.

- **Aktivno sudjelovanje učenika/polaznika u procesu učenja** – Postupci i strategije učenja usmjerene su na razvoj kreativnosti, samostalnosti i odgovornosti učenika/polaznika te njihovo aktivno uključivanje u sam proces učenja.
- **Usmjerenost učenika/polaznika prema suradnji i otvorenosti prema zajednici** – Učenje u ustanovama za strukovno obrazovanje i u svijetu rada aktivno potiče suradnju i interakciju svih sudionika te otvorenost prema zajednici.
- **Poticajno i sigurno okruženje** – Materijalni i prostorni uvjeti strukovnih kurikuluma usklađeni s *Državnim pedagoškim standardom srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja* pridonose stvaranju sigurnog i poticajnog okruženja u procesu stjecanja kvalifikacije.

3.2 Procesi učenja i poučavanja u ustanovi za strukovno obrazovanje

Svi sudionici procesa učenja i poučavanja, razumijevajući ciljeve, zadaće, sadržaje, organizaciju, metode i strategije učenja i poučavanja, svoje djelovanje usmjeravaju na ishode učenja i stjecanje kompetencija za izabranu kvalifikaciju.

U odgojno-obrazovnome procesu učenja i poučavanja važno je postići:

- programsku i vremensku usklađenost općeobrazovnog i strukovnog dijela kurikuluma
- usklađenost sadržaja i procesa učenja i poučavanja u ustanovi za strukovno obrazovanje s procesom učenja temeljenoga na radu u sklopu strukovnog dijela kurikuluma u svijetu rada
- izvođenje strukovnog kurikuluma u primjerenom okruženju (u standardnim i specijaliziranim učionicama te na radnome mjestu u svijetu rada)
- usklađenost sadržaja i metoda učenja i poučavanja kao i metoda vrednovanja s planiranim ishodima učenja standarda kvalifikacije, odnosno kompetencija iz standarda zanimanja.

Proces učenja i poučavanja u strukovnom obrazovanju dinamična je kombinacija različitih suvremenih metoda učenja i poučavanja kojima se razvija suradnički odnos svih sudionika odgojno-obrazovnoga procesa. Potiče se otvorenost prema problemskim situacijama i zadacima iz stvarnog života te razvoj organizacijskih i komunikacijskih sposobnosti učenika/polaznika.

Raznolikim aktivnostima učenici/polaznici potiču se na aktivno sudjelovanje i međusobnu suradnju te na razvijanje kognitivnih, praktičnih i socijalnih vještina. Učenje i poučavanje događa se u okruženju koje simulira stvarne radne uvjete te je kvalitetna priprema za učenje u stvarnome radnom okruženju. Metode učenja i poučavanja koje se primjenjuju u procesu strukovnog obrazovanja u središte procesa stavljaju učenika/polaznika.

3.2.1 Uloga učenika/polaznika

Tijekom strukovnog obrazovanja učenik/polaznik stječe kvalifikaciju na temelju koje se može uključiti u svijet rada ili nastaviti obrazovanje. Učenik/polaznik je aktivan sudionik odgojno-obrazovnog procesa koji:

- stječe kompetencije izabrane kvalifikacije primjereno svojim mogućnostima i darovitosti
- aktivno sudjeluje u procesu vrednovanja i samovrednovanja postignutih ishoda učenja
- redovito pohađa sve oblike nastave i samostalno uči, brine se za svoje radno i životno okruženje
- svoj odnos prema drugima temelji na suradnji, prihvaćanju različitosti, međusobnom poštovanju i razumijevanju
- se razvija u samostalnu i odgovornu osobu sposobnu za uključivanje u svijet rada ili nastavak obrazovanja te cjeloživotno učenje.

Učenik/polaznik je

aktivan sudionik odgojno-obrazovnog procesa.

3.2.2 Uloga nastavnika

U sustavu strukovnog obrazovanja odgojno-obrazovni proces provode nastavnici koji su stručnjaci za različita područja te dobro poznaju procese poučavanja i učenja.

Nastavnik je autonoman u izboru metoda koje primjenjuje u procesu učenja i poučavanja. Kreator je procesa učenja i poučavanja, njegov moderator i voditelj te prihvaća odgovornost za ostvarivanje ishoda učenja.

Nastavnik kao kreator odgojno-obrazovnog procesa:

- trajno se stručno usavršava provodeći određeno vrijeme i na radnim mjestima u odgovarajućem sektoru u radnom okruženju i za kompetencije u području pedagogije, psihologije, didaktike, metodike te zaštite na radu
- koristi se novim tehnologijama i opremom kako bi mogao kompetentno voditi proces učenja i poučavanja u skladu sa stvarnim potrebama gospodarstva te tako osigurati relevantnost strukovnog obrazovanja
- razumije potrebe i mogućnosti učenika/polaznika te im prilagođava sadržaje, metode i oblike rada kako bi na učinkovit način ostvarili ishode učenja.

Nastavnik je

je autonoman i odgovoran. On je kreator, moderator i voditelj.

3.2.3 Uloga ravnatelja i stručnih suradnika

Ravnatelj ustanove za strukovno obrazovanje radi sustavno na osiguravanju uvjeta i pružanju potpore svim radnicima za ostvarivanje ciljeva *Nacionalnoga kurikulumu za strukovno obrazovanje*, sektorskog kurikulumu, strukovnog kurikulumu i kurikulumu ustanove za strukovno obrazovanje.

Ravnatelj ustanove za strukovno obrazovanje radi kontinuirano na osiguravanju svih materijalnih i kadrovskih uvjeta potrebnih za funkcionalno izvođenje nastavnoga procesa koji će učenicima/polaznicima osigurati stjecanje znanja i vještina potrebnih za kompetentan ulazak u svijet rada. Ravnatelj ima jasnu viziju razvoja ustanove za strukovno obrazovanje koja je usklađena s potrebama svijeta rada i razvojem novih tehnologija, koje je nužno neprekidno implementirati u

Ravnatelj

ima jasnu viziju razvoja ustanove za strukovno obrazovanje koja je usklađena s potrebama svijeta rada i razvojem novih tehnologija, koje treba neprekidno implementirati u odgojno-obrazovni proces.

odgojno-obrazovni proces. S obzirom na to da su strukovni nastavnici ključni čimbenik za kvalitetu provedbe odgojno-obrazovnoga procesa, ravnatelj u suradnji s nadležnim ministarstvom, agencijama i gospodarstvom te osnivačima osigurava kontinuirano usavršavanje strukovnih nastavnika za primjenu novih tehnologija te korištenje suvremenih nastavnih metoda. S obzirom na potrebu partnerstva u strukovnom obrazovanju ravnatelj potiče suradnju sa socijalnim partnerima, kako na lokalnoj i regionalnoj razini, tako i na nacionalnoj razini.

Stručni suradnici koji rade u ustanovama za strukovno obrazovanje aktivno su uključeni u provedbu kurikularnih dokumenata. Njihovo uključivanje ovisno je o njihovoj profesionalnoj ulozi i specifičnim potrebama nastavnika i učenika/polaznika.

Koordiniraju suradnju s regionalnim centrima kompetentnosti, kao i mentorima kod poslodavaca u kojih učenici/polaznici provode učenje temeljeno na radu uz usklađivanje realizacije praktične i strukovno-teorijske nastave, edukacije mentora kod poslodavaca te implementacije novih tehnologija u proces učenja i poučavanja.

3.2.4 Materijali i izvori

Ustanova za strukovno obrazovanje djeluje u primjerenim prostornim i materijalnim uvjetima sa stručnim kadrom potrebnim za postizanje ishoda učenja. Učenici/polaznici ostvaruju predviđene ishode učenja učenjem u ustanovi za strukovno obrazovanje i u svijetu rada. Komunikacijom sa srodnim ustanovama osigurava se razmjena stručnog znanja i primjera dobre prakse.

Procesi učenja i poučavanja te primjena suvremenih metoda podrazumijevaju odgovarajuće uvjete rada koje osigurava ustanova za strukovno obrazovanje uz potporu osnivača i lokalne zajednice te osobito gospodarskih subjekata određenoga sektora.

Materijalni uvjeti rada ustanova za strukovno obrazovanje, oprema učionica, praktikuma, vježbaonica, laboratorija, radionica i drugih prostora u kojima se provodi proces učenja i poučavanja u skladu su s potrebama standarda kvalifikacija i strukovnog kurikulumu. Prostori u kojima se uči i poučava te sredstva i pomagala koja se pri tome upotrebljavaju u funkciji su učinkovitog stjecanja kompetencija za određenu kvalifikaciju.

Okruženje u ustanovama za strukovno obrazovanje poticajno je i sigurno za sve učenike/polaznike te osigurava međusobno poštovanje, kolegijalnost i solidarnost.

Uvjeti rada

Procesi učenja i poučavanja te primjena suvremenih metoda podrazumijevaju odgovarajuće uvjete rada koje osigurava ustanova za strukovno obrazovanje uz potporu osnivača i lokalne zajednice te osobito gospodarskih subjekata određenoga sektora.

3.3 Učenje temeljeno na radu

Proces učenja temeljenog na radu sastavni je i neodvojiv dio strukovnog obrazovanja. Podiže kvalitetu strukovnog obrazovanja, a suradnički odnosi između ustanova za strukovno obrazovanje i gospodarstva čine ga fleksibilnim i prilagodljivim.

Oblici učenja temeljenog na radu:

- integrirano u strukovni kurikulum, u školskim praktikumima, laboratorijima, radionicama, vježbeničkim tvrtkama, uz uporabu simulacija i stvarnih projektnih zadataka u poslovnome sektoru
- kombinirani programi ili naukovanje koji obuhvaćaju kombinaciju učenja u svijetu rada te u školskim specijaliziranim prostorima koji u cjelini simuliraju uvjete iz svijeta rada
- učenje na radnome mjestu kao strukovno obrazovanje i osposobljavanje u ustanovi za strukovno obrazovanje, koje uključuje razdoblja učenja na radnome mjestu kod poslodavca. Rad na radnome mjestu dio je programa strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji vodi do formalne kvalifikacije. Učenjem na radnome mjestu učenik/polaznik postupno se uvodi u svijet rada te mu se omogućuje sudjelovanje u radnome procesu u kontroliranim uvjetima sve dok ne stekne potpune kompetencije za određenu kvalifikaciju.

UČENJEM NA RADNOME MJESTU

stječe se specifično znanje i vještine potrebne za samostalan, siguran i odgovoran rad te rješavanje stvarnih problema radnoga procesa određenog zanimanja.

Učenje temeljeno na radu može se provoditi:

- u svijetu rada (gospodarski subjekti) na mjestima gdje su zadovoljeni pedagoški i sigurnosni uvjeti s odgovarajuće osposobljenim i motiviranim mentorima kod poslodavca
- u ustanovi za strukovno obrazovanje koja za to ima materijalne i prostorne uvjete za izvođenje strukovnih kurikuluma u skladu s *Državnim pedagoškim standardom srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja*.

Kao jedan od oblika strukovnog obrazovanja koji kombinira učenje u strukovnoj školi i u gospodarskom subjektu, odnosno na radnome mjestu, jest i model dualnoga obrazovanja, a cilj mu je omogućavanje mladim osobama sveobuhvatno stjecanje potrebnih vještina za obavljanje poslova učinkovito, inovativno, samostalno i u suradnji s drugima te ujedno zadovoljenje potreba svijeta rada i uspješnoga gospodarstva stvaranjem mlade, kvalificirane radne snage. U odnosu na dosadašnje programe obrazovanja, ovaj oblik strukovnog obrazovanja sadrži bitno povećanje učenja temeljenog na radu koje se u najvećoj mjeri organizira u gospodarskim subjektima.

Za uspješno provođenje učenja temeljenog na radu nužno je stvoriti uvjete suradnje i partnerstva gospodarstva te nadležnih institucija na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Ustanova za strukovno obrazovanje uz potporu nacionalnih institucija i lokalne zajednice dogovara sadržaje učenja temeljenog na radu s onim gospodarskim subjektima koji mogu na učinkovit način pridonijeti stjecanju kompetencija.

Sektorski kurikulum i strukovni kurikulum odredit će obujam i oblik učenja temeljenog na radu.

CILJ DUALNOG OBRAZOVANJA

je omogućavanje mladim osobama sveobuhvatno stjecanje potrebnih vještina za obavljanje poslova učinkovito, inovativno, samostalno i u suradnji s drugima te ujedno zadovoljenje potreba svijeta rada i uspješnoga gospodarstva stvaranjem mlade, kvalificirane radne snage.

3.3.1 Proces učenja i poučavanja na radnome mjestu

Vještine i znanje koji se usvajaju tijekom učenja na radnome mjestu, kao i odabir načina i oblika učenja, određuju se sektorskim kurikulumom te strukovnim kurikulumom. Učenjem na radnome mjestu stječe se specifično znanje i vještine potrebne za samostalan, siguran i odgovoran rad te rješavanje stvarnih problema radnoga procesa određenog zanimanja. Stječu se i razvijaju socijalne kompetencije kao što su: poštovanje radne discipline, komunikacija na radnome mjestu, suradnički odnosi i prihvaćanje različitosti. Učenje na radnome mjestu pridonosi razvijanju poduzetničkoga duha, poštovanju standarda u struci i propisanih pravila u sklopu određenoga radnog mjesta.

3.3.2 Uloga učenika/polaznika

Učenjem na radnome mjestu učenici/polaznici:

- razvijaju svoje profesionalno znanje i vještine te pripadnu samostalnost i odgovornost
- stječu znanje o radu na siguran način
- razvijaju kompetencije potrebne za rad na radnome mjestu, uključujući i generičke kompetencije
- razvijaju samopouzdanje i motivaciju
- aktivno sudjeluju u procesu vrednovanja i samovrednovanja ostvarenih ishoda učenja
- preuzimaju odgovornost za vlastito učenje i za razvijanje kompetencija upravljanja karijerom
- stječu prvo radno iskustvo kako bi se što jednostavnije uključili u svijet rada ili donijeli odluku o nastavku obrazovanja.

Učenjem na radnome mjestu

učenici/polaznici razvijaju svoje profesionalno znanje i vještine te pripadnu samostalnost i odgovornost.

Učenik/polaznik sudjeluje u radnome procesu u skladu s mogućnostima i usvojenim kompetencijama.

3.3.3 Uloga mentora kod poslodavaca (u svijetu rada)

Mentor kod poslodavca stručna je osoba koja je osposobljena za poučavanje na radnome mjestu. Tijekom samoga radnog procesa mentor kod poslodavca stvara radno okruženje za stjecanje znanja i vještina potrebnih za obavljanje poslova određenog zanimanja. Surađuje sa svim dionicima u procesu učenja kako bi se ostvarili očekivani ishodi učenja.

Mentor kod poslodavca u procesu učenja odgovoran je za osiguravanje kvalitete procesa učenja koja uključuje:

- provođenje procesa rada i učenja na radnome mjestu
- praćenje i vrednovanje postignuća učenika/polaznika
- vođenje propisane pedagoške dokumentacije i evidencije
- oblikovanje pokazatelja uspješnosti ostvarenja procesa učenja i postignutih ishoda učenja
- sudjelovanje u izradi i obrani završnoga rada
- suradnju s ustanovama za strukovno obrazovanje uz usklađivanje realizacije učenja temeljenog na radu i strukovnih sadržaja, edukacije nastavnika te implementacije novih tehnologija u proces učenja i poučavanja.

MENTOR

Mentor kod poslodavca stručna je osoba koja je osposobljena za poučavanje na radnome mjestu.

3.3.4 Materijali i izvori

Za ostvarivanje učenja temeljenog na radu potrebno je osigurati odgovarajuće uvjete za provođenje procesa rada u skladu sa specifičnostima sektora/podsektora, definiranim standardima kvalifikacija i strukovnim kurikulumom.

Ustanove za strukovno obrazovanje koje izvode strukovne kurikulume sudjeluju u projektima mobilnosti učenika/polaznika i nastavnika te u ostalim projektima čime omogućuju učenje i stjecanje iskustva u međunarodnome radnom okruženju. Tako se povećava kvaliteta odgojno-obrazovnoga procesa, relevantnost i prepoznatljivost strukovnog obrazovanja.

3.4 Odgojno-obrazovni ciklusi

Odgojno-obrazovni ciklusi su odgojno-obrazovna razvojna razdoblja učenika/polaznika koja čine jednu cjelinu. Obuhvaćaju jednu ili više godina obrazovanja, a određuju se prema zajedničkim odgojno-obrazovnim ciljevima i očekivanjima/ishodima koja učenik/polaznik treba postići u određenome razvojnom ciklusu. U strukovnom obrazovanju odgojno-obrazovni ciklusi razlikuju se ovisno o razini kvalifikacije i važni su za planiranje i programiranje strukovnog kurikuluma.

Stjecanje kvalifikacija postiže se:

- obrazovanjem za stjecanje kvalifikacije razine **2** čije je ukupno radno opterećenje za stjecanje kvalifikacije minimalno 30 ECVET i/ili HROO bodova na 2. ili višoj razini skupova ishoda učenja
- obrazovanjem za stjecanje kvalifikacije razine **3** čije je ukupno radno opterećenje za stjecanje kvalifikacije minimalno 60 ECVET i/ili HROO bodova na 3. ili višoj razini skupova ishoda učenja
- obrazovanjem za stjecanje kvalifikacije razine **4.1** čije je ukupno radno opterećenje za stjecanje kvalifikacije minimalno 180 ECVET i/ili HROO bodova od kojih je najmanje 120 ECVET i/ili HROO bodova na 4. ili višoj razini skupova ishoda učenja
- obrazovanjem za stjecanje kvalifikacije razine **4.2** čije je ukupno radno opterećenje za stjecanje kvalifikacije minimalno 240 ECVET i/ili HROO bodova od kojih je najmanje 150 ECVET i/ili HROO bodova na 4. ili višoj razini skupova ishoda učenja
- obrazovanjem za stjecanje kvalifikacije razine **5** čije je ukupno radno opterećenje za stjecanje kvalifikacije minimalno 120 ECVET ili ECTS bodova, od kojih je najmanje 60 ECVET ili ECTS bodova na 6. ili višoj razini skupova ishoda učenja.

Učenicima koji se obrazuju u redovitome sustavu strukovnog obrazovanja za jednu od razina kvalifikacija 3, 4.1, 4.2, a nisu ostvarili predviđene skupove ishoda učenja, omogućeno je stjecanje kvalifikacije niže razine. Na pojedinim razinama i u pojedinim oblicima strukovnog obrazovanja potrebno je prilagoditi stjecanje generičkih kompetencija posebnostima određenoga strukovnog kurikuluma.

Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje omogućava postojanje međusektorskih kurikuluma za pojedine kvalifikacije za koje je potrebno obrazovanje s područja dvaju ili više sektora te provedbu međupredmetnih tema. Struktura odgojno-obrazovnih ciklusa (*Tablica 1.*) ovisi o specifičnostima pojedinih strukovnih kurikuluma. Četvrti odgojno-obrazovni ciklus traje jednu godinu (prvi razred razine kvalifikacije 3, 4.1 i 4.2). Peti odgojno-obrazovni ciklus traje jednu godinu (drugi razred razine kvalifikacije 3), dvije godine (drugi i treći razred razine kvalifikacije 4.1), tri godine (drugi, treći i četvrti razred razine kvalifikacije 4.2), odnosno četiri godine (drugi, treći, četvrti i peti razred razine kvalifikacije 4.2).

RAZINA / CIKLUS	3	4.1	4.2
4.	1. razred	1. razred	1. razred
5.	2. razred (ovisno o vrsti kvalifikacije)	2. razred 3. razred	2. razred
			3. razred
			4. razred
			5. razred

Tablica 1. Ciklusi u strukovnom obrazovanju

Vertikalna i horizontalna prohodnost strukovnog obrazovanja prati individualni razvoj učenika/polaznika te mu osigurava optimalni prijelaz kroz obrazovnu vertikalu.

Radi osobnog i profesionalnog razvoja omogućen je horizontalni prijelaz iz jedne kvalifikacije u drugu.

4. SADRŽAJI UČENJA I POUČAVANJA

Sadržaji učenja i poučavanja u strukovnom obrazovanju oblikuju se u skladu s ishodima učenja određenim sektorskim kurikulumima, strukovnim kurikulumima, nacionalnim kurikulumima područja i međupredmetnih tema. Na temelju određenih udjela općeobrazovnog, strukovnog i sektorskog dijela strukovnog kurikuluma kreiraju se odgovarajući sadržaji učenja i poučavanja.

U skladu s metodologijom HKO-a sadržaji učenja i poučavanja za stjecanje kvalifikacija svih razina utvrđuju se standardom zanimanja i standardom kvalifikacija upisanih u registar HKO-a.

Na temelju izrađenog standarda zanimanja i njime definiranih kompetencija, kojima se odražavaju potrebe svijeta rada, izrađuje se standard kvalifikacije koji povezuje iskazane kompetencije s ishodima učenja, njihovom razinom, obujmom i profilom.

U procesu učenja i poučavanja nastavnici autonomno odabiru dio sadržaja poučavanja te metode i oblike rada kojima se učenicima/polaznicima omogućuje stjecanje ishoda učenja, odnosno generičkih i strukovnih kompetencija kvalifikacije određenoga profila, obujma i razine. Pri tome se odgovarajuća pažnja treba posvetiti i razvoju temeljnih znanja i vještina kao što su jezična i matematička pismenost. Interakcijom i suradnjom svih dionika odgojno-obrazovnoga procesa ostvaruju se određeni ishodi učenja.

Sadržaji učenja i poučavanja općeobrazovnoga dijela strukovnoga kurikuluma proizlaze iz ishoda učenja određenih predmetnim kurikulumima radi osiguravanja generičkih kompetencija nužnih za osobni rast i razvoj, nastavak obrazovanja te uključivanje u život zajednice.

4.1 Generičke kompetencije

Generičke kompetencije moguće je i potrebno razvijati u učenika/polaznika u svim područjima kurikuluma, međupredmetnim temama, nastavnim predmetima i modulima te u svim oblicima učenja i poučavanja. Generičke kompetencije nastavljaju se na kompetencije određene sektorskim i strukovnim kurikulumima te zajedno sa znanjem, vještinama i stajalištima specifičnim za strukovno obrazovanje čine jedinstvenu i sveobuhvatnu cjelinu.

Generičke kompetencije

su kombinacija znanja, vještina i stajališta koji su preduvjet uspješnog učenja, rada i života osoba u 21. stoljeću te temelj razvoja održivih društvenih zajednica i konkurentnoga gospodarstva.

Generičke kompetencije podijeljene su u tri veće cjeline koje se odražavaju i potiču u svim dijelovima *Nacionalnoga kurikuluma za strukovno obrazovanje*:

1. **OBLICI MIŠLJENJA** – rješavanje problema i donošenje odluka, metakognicija, kritičko mišljenje, kreativnost i inovativnost
2. **OSOBNI I SOCIJALNI RAZVOJ** – upravljanje sobom, upravljanje obrazovnim i profesionalnim razvojem, povezivanje s drugima, aktivno građanstvo
3. **OBLICI RADA I KORIŠTENJE ALATA** – komunikacija, suradnja, informacijska pismenost, digitalna pismenost.

Slika 1. Generičke kompetencije

Zahtjev odgojno-obrazovnoga sustava za razvojem generičkih kompetencija iz navedenih triju cjelina proizlazi iz promjenjivih uvjeta učenja, života i rada u 21. stoljeću. Izrazito brze i kontinuirane ekonomske, tehnološke, informacijske, društvene i demografske promjene mijenjaju načine rada i života ljudi.

Strukovno obrazovanje treba osigurati okruženje u kojem će učenici/polaznici biti osposobljeni za život u 21. stoljeću, pružajući svima mogućnost stjecanja relevantnih iskustava učenja i usvajanje temeljnog i novog znanja te vještina i stajališta koji će im omogućiti aktivno suočavanje sa zahtjevima suvremenoga informacijskog doba i prilagodbu promjenama te zahtjevima svijeta rada.

4.2 Kurikulumi u strukovnom obrazovanju

Strukovno obrazovanje posebno je određeno sektorskim kurikulumima, strukovnim kurikulumima i kurikulumom ustanove za strukovno obrazovanje te ostalim kurikularnim dokumentima.

4.2.1 Sektorski kurikulum

Sektorski kurikulum je okvir koji obuhvaća sve strukovne kurikulume kojima se omogućuje stjecanje kvalifikacija na razinama od 2 do 5 HKO-a jednoga obrazovnog sektora te pripadajuće skupove ishoda učenja iz standarda kvalifikacija.

Sektorski kurikulum sadrži popis svih kvalifikacija obrazovnoga sektora koje se mogu stjecati strukovnim obrazovanjem u sklopu pojedinoga obrazovnog sektora, trajanje obrazovanja, načine i uvjete za ostvarivanje horizontalne i vertikalne prohodnosti u sklopu obrazovnoga sektora te modele i preporuke za provođenje svih oblika učenja temeljenog na radu.

4.2.2 Strukovni kurikulum

Strukovnim kurikulumom stječu se generičke i strukovne kompetencije te definiraju pravila i načini kombiniranja skupova ishoda učenja s ciljem stjecanja kvalifikacije kao što je predviđeno HKO-om.

Skupovi ishoda učenja grupiraju se u obvezne i izborne module određenoga obujma, a za svaki modul navode nastavne cjeline, okruženje za učenje te načini praćenja stjecanja skupova ishoda učenja i vrednovanje ishoda učenja. Strukovnim kurikulumom može se utvrditi i popis potrebnih kvalifikacija nastavnika za izvođenje kurikuluma.

4.2.3 Kurikulum ustanove za strukovno obrazovanje

Kurikulum ustanove za strukovno obrazovanje je dokument koji izrađuje i donosi ustanova za strukovno obrazovanje kojim se detaljno razrađuje odgojno-obrazovni proces kojim se stječu kvalifikacije na razinama od 2 do 5 HKO-a.

Kurikulum ustanove za strukovno obrazovanje izrađuje se na temelju sektorskoga kurikuluma i strukovnih kurikuluma u suradnji s dionicima strukovnog obrazovanja na lokalnoj i regionalnoj razini.

Kurikulumom ustanove za strukovno obrazovanje utvrđuje se plan i vremenski slijed stjecanja ishoda učenja s pripadajućim nastavnim temama, metodama učenja i poučavanja, načinima praćenja, vrednovanja i ocjenjivanja te zajedničkim aktivnostima i međupredmetnim temama koje pridonose stjecanju ishoda učenja za strukovne kurikulume koje pojedina ustanova za strukovno obrazovanje izvodi.

4.3 Kvalifikacije u strukovnom obrazovanju

Kvalifikacije u strukovnom obrazovanju određuju i sadržaji učenja i poučavanja na razinama 2, 3, 4.1, 4.2 i 5.

4.3.1 Kvalifikacija razine 2

Sadržaji učenja i poučavanja za strukovno osposobljavanje te stjecanje kvalifikacije razine 2 temelje se na ishodima učenja općeobrazovnoga dijela i strukovnoga dijela strukovnog kurikuluma. Strukovni dio strukovnog kurikuluma usmjeren je u potpunosti na kvalifikaciju, a obuhvaća strukovne module te učenje temeljeno na radu koje se većim dijelom izvodi u svijetu rada. Sektorskim kurikulumom određuje se obujam kvalifikacije i skupovi ishoda učenja koji određuju strukturu kurikuluma te korelaciju s ostalim razinama kvalifikacija. Sadržaji učenja i poučavanja strukovnoga dijela strukovnog kurikuluma obuhvaćaju sadržaje usmjerene na osposobljavanje i stjecanje kvalifikacije.

4.3.2 Kvalifikacija razine 3

Sadržaji učenja i poučavanja za stjecanje kvalifikacije razine 3 proizlaze iz ishoda učenja općeobrazovnoga i strukovnoga dijela strukovnog kurikuluma i u korelaciji su sa sadržajima učenja i poučavanja ostalih razina kvalifikacija. Ishodi učenja u sklopu strukovnoga dijela strukovnog kurikuluma ostvaruju se odabirom onih sadržaja učenja i poučavanja koji su usmjereni na stjecanje strukovnih kompetencija i kvalifikacije. Učenje temeljeno na radu usmjereno je na kvalifikaciju i obuhvaća sadržaje potrebne za stjecanje kompetencija potrebnih za samostalno obavljanje određenih zadataka na radnome mjestu.

4.3.3 Kvalifikacija razine 4.1

Sadržaji učenja i poučavanja za stjecanje kvalifikacije razine 4.1 usmjereni su na stjecanje kvalifikacije za zanimanje. Sastoje se od općeobrazovnog i strukovnog dijela strukovnog kurikuluma. Sadržaji općeobrazovnog dijela strukovnog kurikuluma usmjereni su na cjeloviti razvoj učenika/polaznika kao osobe i odgovornoga člana društva. Vezuju se na strukovne kompetencije za kvalifikaciju te za daljnje obrazovanje i cjeloživotno učenje. Strukovni dio strukovnog kurikuluma usmjeren je na stjecanje kompetencija za određenu kvalifikaciju, a sastoji se od strukovnih modula, izbornih modula te učenja temeljenog na radu. Strukovnim kurikulumom i sektorskim kurikulumom određuju se ishodi učenja te načini i sadržaji kojima se oni ostvaruju. Sadržaji strukovnog dijela strukovnog kurikuluma u 4. ciklusu usmjereni su na stjecanje kompetencija za koje se učenik/polaznik obrazuje, ali mogu biti i zajednički većem broju zanimanja u sklopu određenoga obrazovnog sektora/podsektora. U 5. ciklusu usmjereni su isključivo na stjecanje kompetencija za kvalifikaciju za koje se učenik/polaznik obrazuje. Učenje temeljeno na radu obuhvaća sadržaje usmjerene na usvajanje znanja i vještina za kvalifikaciju.

4.3.4 Kvalifikacija razine 4.2

Sadržaji učenja i poučavanja za stjecanje kvalifikacije razine 4.2 sastoje se od općeobrazovnog, strukovnog i sektorskoga dijela strukovnog kurikuluma. Sadržaji općeobrazovnog dijela strukovnog kurikuluma usmjereni su na cjeloviti razvoj učenika/polaznika kao osobe i odgovornoga člana društva. Vezuju se na strukovne kompetencije za kvalifikaciju te za daljnje obrazovanje i cjeloživotno učenje. Zajednički su svim zanimanjima u sklopu istog obrazovnog sektora/podsektora iste razine, a osnova su za stjecanje kompetencija za osobne i društvene potrebe.

Općeobrazovni dio relevantan za obrazovni sektor/podsektor nadopunjuje kompetencije učenika iz osnovnoga općeobrazovnog dijela koji je zajednički za cjelokupno strukovno obrazovanje.

Teži se tome da se općeobrazovni dio povezuje sa strukovnim dijelom, odnosno da se sadržaji međusobno povezuju i nadograđuju, a u svrhu postizanja kompetencija potrebnih za kvalifikaciju.

Strukovni dio strukovnog kurikuluma usmjeren je na stjecanje kompetencija za određenu kvalifikaciju, a sastoji se od strukovnih modula, izbornih modula te učenja temeljenog na radu. U 4. ciklusu usmjeren je na stjecanje kompetencija koje su zajedničke svim zanimanjima u sklopu određenoga obrazovnog sektora/podsektora, dok je u 5. ciklusu usmjeren na stjecanje kompetencija za zanimanje u sklopu određenoga obrazovnog sektora/podsektora.

Sektorski dio kurikuluma specifičan je za pojedini obrazovni sektor/podsektor. Sastoji se od učenja i poučavanja za usvajanje općeobrazovnih ishoda učenja važnih za obrazovni sektor/podsektor, strukovnih i izbornih ishoda učenja kojima se ustanove za strukovno obrazovanje i učenici/polaznici prilagođavaju svijetu rada te učenja temeljenog na radu. Izborne module, kao dio sektorskoga dijela kurikuluma, nudi ustanova za strukovno obrazovanje prema svojim posebnostima i prema potrebama lokalnoga i regionalnoga gospodarstva i svijeta rada. Sektorski dio kurikuluma određen je sektorskim kurikulumom i strukovnim kurikulumom .

Odabrani izborni modul kurikuluma omogućuje učenicima/polaznicima specijalizaciju u sklopu kvalifikacije. Na taj način moguć je i brži odziv obrazovnoga sustava na promjenjive zahtjeve svijeta rada.

Učenje utemeljeno na radu obuhvaća sadržaje učenja i poučavanja potrebne za stjecanje kompetencija važnih za rad u određenome obrazovnom sektoru, a posebno onih kojima se usvaja znanje i razvijaju vještine za određeno zanimanje.

4.3.5 Kvalifikacija razine 5

Sadržaji učenja i poučavanja za stjecanje kvalifikacije razine 5 sastoje se od specijaliziranih strukovnih sadržaja i predstavljaju užu specijalizaciju unutar određenoga strukovnog područja usmjerenu na potrebe svijeta rada. Kvalifikacije razine 5 predstavljaju strukovno specijalističko usavršavanje i osposobljavanje i omogućuju kontinuiran profesionalni razvoj. Kvalifikacije razine 5 orijentirane su na svijet rada te otvaraju perspektive za neposredno zapošljavanje, napredovanje u karijeri i daljnje učenje. Dostupne su odraslim učenicima/polaznicima i predstavljaju oblik cjeloživotnog učenja te otvaraju mogućnost vrednovanja radnog iskustva, neformalnog i informalnog učenja.

5. ORGANIZACIJA ODGOJNO-OBRAZOVNOGA PROCESA

Organizacija odgojno-obrazovnog procesa u strukovnom obrazovanju usmjerena je na stvaranje uvjeta za učenje i poučavanje za stjecanje kvalifikacija te podrazumijeva:

- organizaciju procesa učenja i poučavanja prema predviđenim odgojno-obrazovnim ciklusima
- osiguravanje uvjeta primjerenih potrebama učinkovitog ostvarivanja procesa učenja i poučavanja
- organizaciju izvođenja učenja temeljenog na radu
- rad na siguran način
- strukovni kurikulum kojim se sustavno i kontinuirano usklađuju ciljevi odgojno-obrazovnog procesa s potrebama svijeta rada i gospodarstva
- omogućavanje nastavka obrazovanja, cjeloživotnog učenja i mobilnosti svim sudionicima u sustavu
- mehanizme horizontalne i vertikalne prohodnosti
- osiguravanje autonomije u izboru sadržaja, metoda i oblika rada nastavnika i mentora kod poslodavaca.

PROJEKтни TJEDNI

Omogućeno je organiziranje dvaju projektnih tjedana, jednoga cjelovitoga provedenog tijekom drugog polugodišta i jednoga koji se može organizirati na različite načine ovisno o potrebama i interesima učenika te mogućnostima ustanove za strukovno obrazovanje.

U sklopu nastavne godine omogućuje se organiziranje dvaju projektnih tjedana, jednoga cjelovitoga provedenog tijekom drugog polugodišta i jednoga koji se može organizirati na različite načine ovisno o potrebama i interesima učenika i mogućnostima ustanove za strukovno obrazovanje. Ustanova za strukovno obrazovanje ima autonomiju u određivanju aktivnosti, sadržaja i načina izvođenja projektnih tjedana.

5.1 Upis učenika/polaznika u strukovne kvalifikacije po razinama

Kvalifikaciju razine **2** upisuju učenici koji su stekli kvalifikaciju razine 1 ili nisu uspjeli steći potrebne ishode učenja razina 3, 4.1 i 4.2, pri čemu im se priznaju ECVET i/ili HROO bodovi stečeni na višim razinama.

Kvalifikaciju razine **3** upisuju učenici koji su završili osnovnoškolsko obrazovanje prema zakonskim propisima te pod jednakim uvjetima, a upis je u kvalifikaciju/zanimanje usklađen s potrebama svijeta rada i gospodarstva.

Kvalifikaciju razine **4.1** upisuju učenici koji su završili osnovnoškolsko obrazovanje prema zakonskim propisima te pod jednakim uvjetima, a upis je u kvalifikaciju/zanimanje usklađen s potrebama svijeta rada i gospodarstva.

Kvalifikaciju razine **4.2** upisuju učenici koji su završili osnovnoškolsko obrazovanje prema zakonskim propisima te pod jednakim uvjetima, a upis je u zanimanje u 4. ciklusu i usklađen je s potrebama svijeta rada, gospodarstva i mogućnostima nastavka obrazovanja na visokim učilištima. U slučaju kada za to postoji specifična potreba gospodarstva i/ili društva, odnosno kada je riječ o međusektorskoj kvalifikaciji, na razini kvalifikacije 4.2 moguć je upis i u sektor/podsektor.

Uvjeti za upis polaznika u srednje strukovno obrazovanje su: zdravstvena sposobnost, posebne psihofizičke sposobnosti, prethodno stečena razina kvalifikacije te drugi uvjeti propisani kurikulumom.

Kvalifikaciji razine **5** pristupaju polaznici koji su stekli razinu 4.1, odnosno 4.2.

5.2 Struktura kvalifikacije razine 2

Kvalifikaciju ove razine čine općeobrazovni i strukovni dio strukovnog kurikuluma u postotnim omjerima prikazanim u tablici 2. Trajanje obrazovanja je do godinu dana. Strukovni dio strukovnog kurikuluma usmjeren je na kvalifikaciju, a obuhvaća strukovne module te učenje temeljeno na radu. Strukovni moduli oblikovani su prema skupovima ishoda učenja. Učenje temeljeno na radu manjim dijelom ostvaruje se u ustanovi za strukovno obrazovanje, a većim dijelom u svijetu rada u prostorima koji zadovoljavaju uvjete sigurnosti na radu te ostale propise.

SASTAVNICE STRUKOVNOG KURIKULUMA ZA STJECANJE KVALIFIKACIJE RAZINE 2			
A.	OPĆEOBRAZOVNI DIO*	do 20%	
B.	STRUKOVNI DIO	od 80%	
B.1	STRUKOVNI MODULI	do 20%	
B.2	UČENJE TEMELJENO NA RADU	od 80%	
	**	USTANOVA ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE	do 20%
	**	SVIJET RADA REGIONALNI CENTAR KOMPETENTNOSTI	do 100%

Tablica 2. - Sastavnice strukovnog kurikuluma razine 2

* - općeobrazovni dio u pravilu obuhvaća navedeni postotak

** - u odnosu na postotak učenja temeljenog na radu od 80% (B.2)

5.3 Struktura kvalifikacije razine 3

Kvalifikaciju ove razine čine općeobrazovni i strukovni dio strukovnog kurikuluma u postotnim omjerima prikazanim u tablici 3. Obrazovanje traje jednu do dvije godine. Strukovni dio strukovnog kurikuluma usmjeren je na kvalifikaciju/zanimanje, a obuhvaća strukovne module te učenje temeljeno na radu. Strukovni moduli oblikovani su prema skupovima ishoda učenja. Učenje temeljeno na radu manjim dijelom ostvaruje se u ustanovi za strukovno obrazovanje, a većim dijelom u svijetu rada u prostorima koji zadovoljavaju uvjete sigurnosti na radu te ostale propise.

SASTAVNICE STRUKOVNOG KURIKULUMA ZA STJECANJE KVALIFIKACIJE RAZINE 3			
A.	OPĆEOBRAZOVNI DIO*		do 20%
B.	STRUKOVNI DIO		od 80%
B.1	STRUKOVNI MODULI		do 30%
B.2	UČENJE TEMELJENO NA RADU		od 70%
	**	USTANOVA ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE	do 30%
		SVIJET RADA REGIONALNI CENTAR KOMPETENTNOSTI	do 100%

Tablica 3. - Sastavnice strukovnog kurikuluma za stjecanje kvalifikacije razine 3

* - općeobrazovni dio u pravilu obuhvaća navedeni postotak

** - u odnosu na postotak učenja temeljenog na radu od 70% (B.2)

5.4 Struktura kvalifikacije razine 4.1

Kvalifikaciju ove razine čine općeobrazovni i strukovni dio strukovnog kurikuluma u postotnim omjerima prikazanim u tablici 4.1. Trajanje obrazovanja minimalno je tri godine. Strukovni dio strukovnog kurikuluma sastoji se od strukovnog i izbornog modula te učenja temeljenog na radu. Postoci u tablici 4.1 odnose se na ukupan broj sati tijekom školske godine. Učenje temeljeno na radu u 4. ciklusu većim dijelom ostvaruje se u ustanovi za strukovno obrazovanje, a manjim dijelom u svijetu rada, dok se u 5. ciklusu manjim dijelom ostvaruje u ustanovi za strukovno obrazovanje, a većim dijelom u svijetu rada u prostorima koji zadovoljavaju uvjete sigurnosti na radu te ostale propise.

SASTAVNICE STRUKOVNOG KURIKULUMA ZA STJECANJE KVALIFIKACIJE RAZINE 4.1					
STRUKTURA/GODINA OBRAZOVANJA		4. CIKLUS		5. CIKLUS	
		1.	2.	3.	
A.	OPĆEOBRAZOVNI DIO *		do 25%	do 20%	do 20%
B.	STRUKOVNI DIO		od 75%	od 80%	od 80%
B.1	STRUKOVNI MODULI		do 25%	do 25%	do 25%
B.2	UČENJE TEMELJENO NA RADU		od 45%	od 50%	od 50%
	**	USTANOVA ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE	do 80%	do 25%	do 25%
		SVIJET RADA REGIONALNI CENTAR KOMPETENTNOSTI	od 20%	do 100%	do 100%
B.3	IZBORNI MODULI		do 30%	do 30%	do 30%

Tablica 4.1. - Sastavnice strukovnog kurikuluma za stjecanje kvalifikacije razine 4.1

Postoci pod B.1, B.2 i B.3 u oba ciklusa iskazani su u odnosu na strukovni dio (B.)

* - općeobrazovni dio u pravilu obuhvaća navedeni postotak

** - u odnosu na postotak učenja temeljenog na radu od 45% u 4. ciklusu i od 50% u 5. ciklusu (B.2)

4. CIKLUS	
Općeobrazovni dio	Strukovni moduli
Zajednički je svim zanimanjima strukovne kvalifikacije na razini 4.1 u sklopu istog sektora/podsektora. Općeobrazovni dio u funkciji je razvoja i strukovnih kompetencija.	Usmjereni su k stjecanju ishoda učenja koji su temelj za stjecanje znanja i vještina te pripadajuće samostalnosti i odgovornosti za pojedino zanimanje. Opseg i sadržaj strukovnoga dijela određeni su sektorskim kurikulumom i strukovnim kurikulumom.
Izborni modul	Učenje temeljeno na radu
Usmjeren je na određeno zanimanje s posebnim naglaskom na primjenu novih tehnologija i na potrebe svijeta rada na	Usmjereno je na kvalifikaciju za zanimanje, a može se izvoditi u ustanovi za strukovno obrazovanje ako su ispunjeni svi organizacijski uvjeti te u svijetu rada u

<p>lokalnoj razini. Opseg i sadržaj izbornoga dijela određeni su strukovnim kurikulumom i kurikulumom ustanove za strukovno obrazovanje. Učenik može samostalno odabrati izborne sadržaje u skladu sa svojim interesima.</p>	<p>prostorima koji zadovoljavaju uvjete sigurnosti na radu, organizacijske uvjete te ostale propise. Učenici rade u manjim skupinama, što je utvrđeno posebnim propisima.</p>
--	---

5. CIKLUS	
Općeobrazovni dio	Strukovni moduli
<p>Ishodi učenja zajednički su svim zanimanjima razine strukovne kvalifikacije 4.1 u sklopu istog sektora/podsektora. Općeobrazovni dio u funkciji je razvoja i strukovnih kompetencija.</p>	<p>Strukovni dio kurikuluma/strukovni moduli utemeljeni su na ishodima učenja usmjerenim na kvalifikaciju za zanimanje. Pretpostavljaju usklađenu organizaciju procesa učenja i poučavanja usmjerenu na stjecanje strukovnih kompetencija i okruženja za učenje koje odražava stvarnost radnog mjesta.</p> <p>Proces učenja i poučavanja organizira se u obliku modula uz primjenu suvremenih metoda učenja i poučavanja te učenja simulacijom radnih procesa iz svijeta rada.</p>
Izborni modul	Učenje temeljeno na radu
<p>Obuhvaća ishode učenja koji dodatno osiguravaju stjecanje strukovnih kompetencija primjenjujući nove tehnologije i odgovore na zahtjeve svijeta rada.</p> <p>Određeni su kurikulumom ustanove za strukovno obrazovanje. Ustanova za strukovno obrazovanje može ponuditi više različitih strukovnih sadržaja koje će učenik samostalno odabrati prema svojim interesima i mogućnostima.</p>	<p>Orijentirano je na zanimanje te se najvećim dijelom izvodi u svijetu rada. Timskim radom i suradnjom nastavnika ustanove za strukovno obrazovanje i mentora kod poslodavca, uz razmjenu pedagoške dokumentacije i evidencije, postiže se usklađenost stjecanja ishoda učenja strukovnih modula i učenja temeljenog na radu.</p> <p>Učenje temeljeno na radu provodi se kombinirano u svijetu rada i u ustanovi za strukovno obrazovanje ako ustanova može osigurati stvarne radne uvjete.</p> <p>Strukovnim kurikulumom određuje se obujam učenja temeljenog na radu.</p>

STALNO OSUVREMENJIVANJE KURIKULUMA - Nastavnici usmjeravaju proces učenja i poučavanja prema određenim ishodima učenja/strukovnim kompetencijama, a pri tome imaju visok stupanj autonomije u primjenjivanju obrazovnih metoda i sadržaja čime je otvorena mogućnost stalnog osuvremenjivanja kurikuluma.

5.5 Struktura kvalifikacije razine 4.2

Kvalifikaciju ove razine čine općeobrazovni, strukovni i sektorski dio strukovnog kurikuluma u postotnim omjerima prikazanim u tablici 4.2. Trajanje obrazovanja je minimalno četiri godine. Strukovni dio strukovnog kurikuluma sastoji se od strukovnog i izbornog modula te učenja temeljenog na radu. Sektorski dio strukovnog kurikuluma sastoji se od općeobrazovnih i strukovnih modula, izbornih modula te učenja temeljeno na radu. Sektorski dio kurikuluma određen je u skladu sa zahtjevima pojedinoga sektora/podsektora. Postoci u tablici 4.2 odnose se na ukupan broj sati tijekom školske godine.

SASTAVNICE STRUKOVNOG KURIKULUMA ZA STJECANJE KVALIFIKACIJE RAZINE 4.2						
STRUKTURA/ GODINA OBRAZOVANJA		4. CIKLUS	5. CIKLUS			
		1.	2.	3.	4.	5.
A.	OPĆEOBRAZOVNI DIO*	do 40%	do 45%	do 45%	do 45%	do 20%
B.	STRUKOVNI DIO	do 30%	od 55%	od 55%	od 55%	od 80%
B.1	STRUKOVNI MODULI	do 30%	do 30%	do 30%	do 30%	do 30%
B.2	IZBORNI MODULI	-	do 30%	do 30%	do 30%	do 30%
B.3	UČENJE TEMELJENO NA RADU	**	od 20%	od 20%	od 20%	od 40%
C.	SEKTORSKI DIO	do 50%	-	-	-	-
C.1	OPĆEOBRAZOVNI I STRUKOVNI MODULI	***	-	-	-	-
C.2	IZBORNI MODULI	***	-	-	-	-
C.3	UČENJE TEMELJENO NA RADU	***	-	-	-	-

Tablica 4.2. - Sastavnice strukovnog kurikuluma za stjecanje kvalifikacije razine 4.2

* - općeobrazovni dio u pravilu obuhvaća navedeni postotak

** - postotak učenja temeljenog na radu određuje se sektorskim kurikulumom (B.3)

*** - postotak općeobrazovnih i strukovnih modula, izbornih modula te učenja temeljenog na radu određuje se sektorskim kurikulumom (C.1, C.2, C.3)

4. CIKLUS		
Općeobrazovni dio	Strukovni dio	
Zajednički je svim zanimanjima strukovne kvalifikacije na razini 4.2 u sklopu istog sektora/podsektora. Općeobrazovni dio u funkciji je razvoja i strukovnih kompetencija.	Sastoji se od modula strukovnih sadržaja. Obuhvaća ishode učenja zajedničke za sva zanimanja u sklopu sektora/podsektora. Opseg i sadržaj strukovnoga dijela određeni su sektorskim kurikulumom i strukovnim kurikulumom.	
Sektorski dio		
Usklađen je s karakteristikama pojedinoga sektora/podsektora i s potrebama svijeta rada i gospodarstva na lokalnoj/regionalnoj razini. Može se sastojati od općeobrazovnih i strukovnih sektorskih sadržaja, izbornih sadržaja te učenja utemeljenoga na radu. Omogućuje uključivanje ishoda učenja važnih za sektor/podsektor. Udio pojedinih sadržaja određen je sektorskim kurikulumom. Dio sadržaja sektorskoga dijela strukovnog kurikulumuma može se odrediti kurikulumom ustanove za strukovno obrazovanje te tako omogućiti usklađivanje strukovnoga obrazovanja s potrebama svijeta rada na lokalnoj razini. Proces učenja i poučavanja sektorskoga dijela kurikulumuma organizira se u obliku modula.		
Općeobrazovni i strukovni moduli	Izborni moduli	Učenje temeljeno na radu
Općeobrazovni i strukovni moduli obuhvaćaju općeobrazovne i strukovne sadržaje važne za određeni sektor/podsektor. Određeni su u skladu sa sektorskim kurikulumom, strukovnim kurikulumom i kurikulumom ustanove za strukovno obrazovanje.	<p>Određeni su u skladu sa sektorskim kurikulumom i kurikulumom ustanove za strukovno obrazovanje. Učenik /polaznik može odabrati izborne module u skladu sa svojim interesima.</p> <p>Odabir izbornih modula učenicima omogućava postupno usmjeravanje prema budućoj kvalifikaciji.</p>	Većim dijelom je sektorskoga/ podsektorskoga karaktera i usmjereno je na stjecanje sektorskog znanja i vještina.

5. CIKLUS		
Općeobrazovni dio		Strukovni dio
<p>Zajednički je svim zanimanjima strukovne kvalifikacije na razini 4.2 u sklopu istog sektora/podsektora.</p> <p>Opseg i sadržaj općeobrazovnoga dijela u ovoj sastavnici strukovnog kurikuluma ovisi o sektoru/podsektoru i kvalifikaciji/zanimanju.</p> <p>Općeobrazovni dio u funkciji je razvoja i strukovnih kompetencija.</p>		<p>Sastoji se od modula strukovnih sadržaja, izbornih modula i učenja temeljenog na radu. Obuhvaća ishode učenja usmjerene na odabranu kvalifikaciju/zanimanje sektora/podsektora.</p> <p>Opseg i sadržaj strukovnoga dijela određeni su sektorskim kurikulumom, strukovnim kurikulumom i kurikulumom ustanove za strukovno obrazovanje.</p>
Strukovni moduli	Izborni moduli	Učenje temeljeno na radu
<p>Usmjereni su na kvalifikaciju/zanimanje.</p>	<p>Svojim ishodima učenja usmjereni su na odabrano zanimanje, odnosno na užu specijalizaciju u sklopu odabranog zanimanja. Omogućuju implementiranje novih tehnologija u proces učenja i poučavanja i njegovu prilagodbu potrebama svijeta rada i gospodarstva na lokalnoj razini. Učenik/polaznik može samostalno odabrati izborne module u skladu sa svojim interesima, sposobnostima, mogućnostima i sklonostima.</p>	<p>Usmjerenost je na stjecanje kvalifikacije/zanimanja.</p>
<p>Sadržaji strukovnoga i izbornoga dijela u korelaciji su s učenjem temeljenim na radu te je potrebno postići usklađenost njihova izvođenja.</p>		

5.6 Struktura kvalifikacije razine 5

Sastavnice kvalifikacije razine 5 prikazane su u tablici 5. Strukovni kurikulum za stjecanje kvalifikacije ove razine sadrži strukovne module i učenje temeljeno na radu. Strukovni moduli sastoje se od usko specijaliziranih sadržaja usmjerenih potrebama svijeta rada. Učenje temeljeno na radu orijentirano je na kvalifikaciju te se najvećim dijelom izvodi u svijetu rada. Suradnjom nastavnika ustanove za strukovno obrazovanje i mentora kod poslodavca postiže se usklađenost stjecanja ishoda učenja strukovnih modula i učenja temeljenog na radu. Učenje temeljeno na radu provodi se kombinirano u svijetu rada i u ustanovi za strukovno obrazovanje ako ustanova može osigurati stvarne radne uvjete. Strukovnim kurikulumom određuje se obujam učenja temeljenog na radu. Opseg i sadržaj strukovnog dijela određeni su sektorskim kurikulumom i strukovnim kurikulumom.

SASTAVNICE STRUKOVNOG KURIKULUMA ZA STJECANJE KVALIFIKACIJE RAZINE 5		
B.	STRUKOVNI DIO	100%
B.1	STRUKOVNI MODULI	do 50%
B.2	UČENJE TEMELJENO NA RADU	od 50%
	* USTANOVA ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE	do 50%
	* SVIJET RADA REGIONALNI CENTAR KOMPETENTNOSTI	do 100%

Tablica 5. - Sastavnice strukovnog kurikuluma za stjecanje kvalifikacije razine 5

* - u odnosu na postotak učenja temeljenog na radu od 50% (B.2)

5.7 Ostvarivanje izbornosti u ustanovama za strukovno obrazovanje

U ustanovama za strukovno obrazovanje otvorena je mogućnost izbornosti u sklopu sektorskoga dijela strukovnog kurikuluma radi pozicioniranja u odnosu na druge srodne ustanove. Ustanove za strukovno obrazovanje mogu izabrati strukovne sadržaje relevantne za lokalnu i regionalnu sredinu i razvoj novih tehnologija. Izbornost u strukovnome dijelu strukovnog kurikuluma ostvaruje se mogućnošću odabira izbornih modula, odnosno zanimanja na prijelazu iz 4. ciklusa u 5. ciklus. Tijekom 5. ciklusa izbornim modulima uvelike se omogućava usmjeravanje, odnosno uža specijalizacija u sklopu kvalifikacije, ali se i omogućava priprema za nastavak obrazovanja.

Učenicima u sektorskom dijelu strukovnog kurikuluma pruža se mogućnost izbora između izbornih predmeta bitnih za vertikalnu prohodnost i učenja u svijetu rada u stvarnome radnom okruženju.

5.8 Prohodnost

Prohodnost, kao mogućnost promjene tijekom obrazovanja, omogućuje učenicima da tijekom redovitoga strukovnog obrazovanja za određenu kvalifikaciju/zanimanje mogu pod određenim uvjetima promijeniti profil i razinu kvalifikacije.

PROHODNOST

Horizontalna i vertikalna prohodnost pružaju mogućnost promjene profila i razine kvalifikacije.

5.8.1 Horizontalna prohodnost tijekom srednjoškolskog obrazovanja

Horizontalnom prohodnošću omogućuje se učenicima da tijekom svojega srednjoškolskog obrazovanja promijene profil i razinu kvalifikacije. Horizontalna prohodnost može biti uvjetovana polaganjem razlikovnih ispita ili priznavanjem stečenih ishoda učenja. Ovisno o sadržajnim razlikama između strukovnog kurikuluma koji izvodi ustanova za strukovno obrazovanje koju učenik/polaznik pohađa i onog koji izvodi ustanova za strukovno obrazovanje u kojoj želi nastaviti svoje obrazovanje, utvrđuju se razlikovni sadržaji koje učenik/polaznik treba svladati te u kojem razdoblju. O potrebi, načinu i tijeku polaganja razlikovnih sadržaja autonomno odlučuje ustanova za strukovno obrazovanje u kojoj učenik/polaznik želi nastaviti svoje obrazovanje.

HORIZONTALNA

prohodnost omogućuje učenicima da tijekom svojega srednjoškolskog obrazovanja promijene profil i razinu kvalifikacije.

5.8.2 Vertikalna prohodnost tijekom srednjoškolskog obrazovanja

Vertikalnom prohodnošću omogućuje se učenicima promjena razine kvalifikacije tijekom redovitoga srednjoškolskog obrazovanja. Promjena razine kvalifikacije može se uvjetovati dodatnom provjerom postignutih kompetencija. O potrebi, načinu i tijeku polaganja razlikovnih sadržaja, kojima se dokazuje potrebna razina stečenih kompetencija za prelazak s jedne razine kvalifikacije na drugu, odlučuje ustanova za strukovno obrazovanje u kojoj učenik/polaznik želi nastaviti svoje obrazovanje. Pri tome se u obzir uzimaju instrumenti propisani HKO-om.

VERTIKALNA

prohodnost omogućuje učenicima promjenu razine kvalifikacije tijekom redovitoga srednjoškolskog obrazovanja.

5.9 Grupiranje učenika/polaznika

Učenici se grupiraju u razredne odjele tako da razredni odjel može pohađati više učenika/polaznika koji pohađaju različite strukovne kurikulume istog sektora. Broj učenika/polaznika prema strukovnom kurikulumu u sklopu istog sektora u jednome razrednom odjelu, kao i ukupan broj učenika/polaznika u razrednome odjelu, određen je *Državnim pedagoškim standardom srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja*.

U sklopu strukovnog obrazovanja učenici mogu izabrati zanimanje, različite module u sklopu zanimanja, strukovne i općeobrazovne skupove ishoda učenja te u skladu s navedenim mogu biti podijeljeni u odgojno-obrazovne skupine prema odabranome izboru. Grupiranje učenika/polaznika nije uvjetovano dobi i godinom obrazovanja koju učenik pohađa, već izborom modula. Grupiranje učenika/polaznika koje je uvjetovano izborom može se provesti u sklopu ustanove za strukovno obrazovanje koja nudi mogućnost stjecanja odabranih kompetencija, u srodnoj ustanovi, odnosno regionalnom centru kompetentnosti ako u matičnoj ustanovi nisu zadovoljeni svi materijalni, tehnički i kadrovski uvjeti, ali uz propisan broj zainteresiranih učenika/polaznika.

6. VREDNOVANJE, OCJENJIVANJE I IZVJEŠĆIVANJE

Vrednovanje u strukovnom obrazovanju odražava ciljeve, vrijednosti i načela *Nacionalnoga kurikuluma za strukovno obrazovanje*.

*Pri vrednovanju u strukovnom obrazovanju prihvaćaju se načela i upotrebljavaju oblici vrednovanja navedeni u **Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije** uz nadopunu pristupa karakterističnih za strukovno obrazovanje.*

Na svim razinama strukovnog obrazovanja uspostavljen je sustav osiguravanja kvalitete na temelju ishoda učenja.

Postupci vrednovanja i izvješćivanja tijekom odgoja i obrazovanja u ustanovama za strukovno obrazovanje usmjereni su na praćenje i provjeru postignuća prema ishodima učenja relevantnih kurikularnih dokumenata. Radi toga primjenjuju se postupci unutarnjeg, hibridnog i vanjskog vrednovanja. Hibridno vrednovanje je pisana provjera znanja i vještina učenika koja se provodi putem mrežnih aplikacija (internetsko testiranje). Nadležna institucija osigurava dostupnost sadržajno i metodološki provjerenih zadataka i ispita iz određenih predmetnih cjelina, a učitelji koriste pojedine skupine zadataka ili cijele ispite te dobivaju povratne informacije o rezultatima svojih učenika.

Unutarnje vrednovanje provodi se u ustanovi za strukovno obrazovanje i radnom okruženju tijekom cjelokupnoga strukovnog obrazovanja, a provode ga nastavnici i mentori kod poslodavaca. Učenici/polaznici samovrednuju svoj rad. Taj oblik vrednovanja bitan je za upravljanje i vođenje procesa poučavanja i učenja te samostalno učenje.

Aktivnosti u procesu unutarnjeg vrednovanja učenikovih postignuća provode se kontinuirano i transparentno poštujući učenikovu osobnost i dajući svima jednaku priliku za razvoj i postizanje planiranih ishoda.

Načini, postupci i elementi vrednovanja postignute razine kompetencija proizlaze iz nacionalnoga, sektorskoga, strukovnoga i kurikuluma nastavnoga predmeta. Razine usvojenosti ishoda učenja određene su na nacionalnoj razini iz svih nastavnih predmeta, odnosno odgojno-obrazovnih područja.

Specifičnost vrednovanja u strukovnom obrazovanju provjera je postignuća ishoda učenja temeljenog na radu. Procjena postignuća ishoda učenja temeljenog na radu određuje se na ljestvici od tri stupnja:

- propisane kompetencije za kvalifikaciju su usvojene
- propisane kompetencije za kvalifikaciju djelomično su usvojene
- propisane kompetencije za kvalifikaciju nisu usvojene.

Kriteriji usvojenosti ishoda učenja određuju se za svaku kvalifikaciju sektorskim kurikulumom, odnosno strukovnim kurikulumom.

Vrednovanje postignuća učenika/polaznika za učenje temeljeno na radu provode nastavnici i mentor kod poslodavca te o tome vode propisanu pedagošku dokumentaciju i evidenciju kojima se prati i vrednuje razina ostvarenosti ishoda učenja tijekom učenja temeljenog na radu. Mentor kod poslodavca izvješćuje ustanovu za strukovno obrazovanje te roditelje/skrbnike o provedenom vrednovanju napretka i postignuća učenika na radnome mjestu. Izvješće mentora kod poslodavca sadrži podatke o praćenju napredovanja učenika/polaznika i temelji se na provjeri postignuća ishoda učenja s pomoću procjena razvoja odgovornosti, samoinicijativnosti i samoregulacije te komunikacije i suradnje.

Za vrednovanje napredovanja učenika/polaznika s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama u postizanju predviđenih ishoda učenja u svijetu rada izrađuju se posebni popisi za provjeru individualno prilagođeni učeniku/polazniku. Ako se učenik/polaznik obrazuje prema osobnome kurikulumu s prilagodbom ishoda učenja, određuju se i osiguravaju sve prilagodbe pristupa učenja i poučavanja te vrednovanja za učenika/polaznika koje su potrebne na radnome mjestu.

Praćenje ostvarenja ishoda učenja u ustanovama za strukovno obrazovanje usko je povezano s cjelokupnim sustavom kvalifikacija svih obrazovnih razina u Republici Hrvatskoj. Za učenike koji tijekom redovitog obrazovanja ne uspijevaju postići očekivani napredak osigurava se postupak utvrđivanja teškoća s kojima se učenik susreće te mu se pruža sustavna dodatna potpora u učenju u skladu s međunarodnim konvencijama, važećim propisima i ostalim kurikularnim dokumentima.

Za svaku kvalifikaciju i skup ishoda učenja određuje se obujam, odnosno prosječno ukupno utrošeno vrijeme potrebno za stjecanje te kvalifikacije. Obujam kvalifikacije iskazuje se Europskim sustavom bodova strukovnog obrazovanja (ECVET) i/ili Hrvatskim sustavom bodova općeg obrazovanja (HROO) na razinama 2, 3, 4.1 i 4.2 te Europskim sustavom bodova strukovnog obrazovanja (ECVET) ili Europskim sustavom prijenosa i prikupljanja bodova (ECTS) na razini 5. Time se osigurava sustav kvalitete te omogućava prepoznatljivost kvalifikacija stečenih u Republici Hrvatskoj u hrvatskome i europskome svijetu rada.

Tijekom stjecanja kvalifikacije učenik/polaznik izrađuje mapu radova (portfelj radova i artefakata) u kojoj će ujediniti opis kompetencija i dokaze o svim kompetencijama koje je stekao tijekom obrazovanja. Mapom radova učenik/polaznik može se predstavljati poslodavcu.

Vanjsko vrednovanje može se provoditi tijekom strukovnog obrazovanja, a obuhvaća provjeru učenikovih postignuća ishoda učenja. U vanjskom vrednovanju mogu sudjelovati nadležne ustanove, institucije i gospodarski subjekti koji nisu imali neposrednu vezu s procesom koji se provodi u sklopu ustanove za strukovno obrazovanje, a u svrhu provjere usklađenosti strukovnog programa sa standardom kvalifikacija i preko njega standardom zanimanja kao što je određeno *Hrvatskim kvalifikacijskim okvirom*.

Obrazovni programi kojima se stječu kvalifikacije u strukovnom obrazovanju završavaju provjerom strukovnog znanja, vještina te pripadne samostalnosti i odgovornosti. Ta provjera provodi se izradom i obranom završnoga praktičnog rada za kvalifikacije razine 2 i 3. Za kvalifikacije razine 4.1. i 4.2 završni rad uključuje praktični rad te provjeru ostaloga strukovnog znanja i vještina predviđenih ishodima učenja programa.

Kvalifikacije razine 5 za strukovno specijalističko usavršavanje i osposobljavanje završavaju provjerom strukovnog znanja i vještina te izradom i obranom završnoga praktičnog rada pred stručnim povjerenstvom.

Završni praktični rad je projektni zadatak kojim se zahtijeva samostalnost u analizi problema, izradi mogućih rješenja i izvedbama rješenja primjenjujući usvojeno znanje i vještine iz općeobrazovnoga i

strukovna dijela kurikulumu za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja, kao i pripadajuću samostalnost i odgovornost.

Nakon završetka srednjoškolskog obrazovanja učeniku/polazniku se izdaje svjedodžba o završnome radu te dodatak svjedodžbi koji sadrži popis kompetencija stečenih obrazovanjem za kvalifikaciju i stečeno radno iskustvo.

SVJEDODŽBA I DODATAK

Svjedodžba o završnome radu uz dodatak koji sadrži popis kompetencija stečenih obrazovanjem za kvalifikaciju i stečeno radno iskustvo.

IZVORI I RELEVANTNI DOKUMENTI

- *Državni pedagoški standard srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja*. Narodne novine, br. 63/2008. i 90/2010.
- *Europski kvalifikacijski okvir* (European Qualifications Framework). <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:111:0001:0007:EN:PDF>
- *Key competences*. https://ec.europa.eu/education/policy/school/competences_en
- Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, 2014. MZOS. <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2685>
- *Nastavni planovi i programi za strukovne škole*. ASOO, NCVVO
- *Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi*. Narodne novine, br. 112/2010.
- *Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju*. Narodne novine, br. 24/2015.
- *Pravilnik o srednjoškolskom obrazovanju darovitih učenika*. Narodne novine, br. 90/1993.
- *Zakon o strukovnom obrazovanju*. Narodne novine, br. 30/2009., 24/2010., 22/2013., 25/2018.
- *Pravilnik o načinu organiziranja i izvođenja nastave u strukovnim školama*. Narodne novine, br. 140/2009.
- *Pravilnik o izradbi i obrani završnog rada*. Narodne novine, br. 118/2009.
- *Pravilnik o polaganju državne mature*. Narodne novine, br. 01/2013.
- *Pravilnik o načinu ostvarivanja programa naukovanja i stručnog osposobljavanja za vezane obrte te o pravima, obvezama, praćenju, vrednovanju i ocjenjivanju naučnika*. Narodne novine, br. 69/2004.
- *Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije*. Narodne novine, br. 124/2014.
- *Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru*. Narodne novine, br. 22/2013.
- *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*. Narodne novine, br. 87/2008. 86/2009., 92/2010., ispr. -105/2010., 90/2011., 16/2012., 86/2012. - pročišćeni tekst i 94/2013.
- *Zakon o umjetničkom obrazovanju*. Narodne novine, br. 130/2011.

PROCEDURA IZRADA I DONOŠENJA DOKUMENTA

Prvi Nacrt Nacionalnoga kurikuluma za strukovno obrazovanje izradili su: Ljubica Banović, Učenički dom Marije Jambrišak, Zagreb; Dražen Blažeka, Tehnička škola Čakovec; Damir Bošnjak, Tehnička škola Zagreb; Martina Čevid, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (tehnička koordinatorica); Đurđica Fuštar, Tehnička škola Ruđera Boškovića, Zagreb (koordinatorica); Snježana Kovač, Škola za cestovni promet, Zagreb; Mirela Lekić, Hrvatska obrtnička komora; Dalibor Perković, Zdravstveno veleučilište, Zagreb; Vlado Prskalo, Srednja škola Matije Antuna Reljkovića, Slavonski Brod; Blaženka Pul, Elektrotehnička i prometna škola, Osijek; Marija Rašan-Križanac, Hotelijersko-turistička škola u Zagrebu; Dalibor Sumpor, Srednja škola Tina Ujevića, Kutina; Tihomir Tomčić, Strukovna škola Vice Vlatkovića, Zadar; Danijela Vrtiprah, Obrtnička škola Koprivnica; Dalibor Vukalović, Turističko-ugostiteljska i prehrambena škola Bjelovar; Vesna Anđelić, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih; Snježana Gernhardt, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta; Tamara Hudolin, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih; Dragica Vrgoč, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih; Suzana Hitrec, Upravna škola Zagreb; Boris Jokić, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu i Branka Vuk, CARNet.

Navedeni Nacrt dokumenta bio je objavljen, a javna rasprava završila je 28. veljače 2017. godine.

Imenovanjem ministrice znanosti i obrazovanja prof. dr. sc. Blaženke Divjak ponovno je pokrenut proces izrade, odnosno izmjena i dopuna prvoga prijedloga dokumenta te donošenje dokumenta - Nacrta Nacionalnoga okvirnog kurikuluma za strukovno obrazovanje. Nakon dorade, odnosno izmjena i dopuna prve inačice dokumenta, novi Nacrt Nacionalnoga okvirnog kurikuluma za strukovno obrazovanje upućen je na međunarodnu recenziju.

Izmjene i dopune izradili su članovi Stručne radne skupine u sastavu: Ljubica Banović, Učenički dom Marije Jambrišak, Zagreb; Dražen Blažeka, Tehnička škola Čakovec; Damir Bošnjak, Tehnička škola Zagreb; Đurđica Fuštar, Tehnička škola Ruđera Boškovića, Zagreb (koordinatorica); Snježana Kovač, Škola za cestovni promet, Zagreb; Mirela Lekić, Hrvatska obrtnička komora; Blaženka Pul, Elektrotehnička i prometna škola, Osijek; Marija Rašan-Križanac, Hotelijersko-turistička škola u Zagrebu; Tihomir Tomčić, Strukovna škola Vice Vlatkovića, Zadar; Danijela Vrtiprah, Obrtnička škola Koprivnica; Dalibor Vukalović, Turističko-ugostiteljska i prehrambena škola Bjelovar. Stručnu i administrativnu potporu pružale su Vesna Anđelić, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih i Sanja Horvatić, Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

Rad stručne skupine, usuglašavanje i doradu od zainteresiranih dionika te cijeli proces donošenja vodio je pomoćnik ministrice Vlado Prskalo.

Nakon dobivene pozitivne recenzije stručna radna skupina razmotrila je prijedloge recenzenta, direktora Centra Republike Slovenije za poklicno izobraževanje g. Elida Bandelja te doradila dokument. Koordinatorica stručne radne skupine Đurđica Fuštar prezentirala je dokument na sjednici Vijeća za strukovno obrazovanje, koja je održana 30. travnja 2018., te je pozitivno mišljenje o Nacrtu prijedloga Nacionalnoga kurikulumu za strukovno obrazovanje doneseno jednoglasnom odlukom svih nazočnih članova Vijeća.

Dokument je objavljen na internetskim stranicama Ministarstva znanosti i obrazovanja (<https://mzo.hr/hr/nacrt-odluke-o-donosanju-nacionalnog-kurikuluma-za-strukovno-obrazovanje-u-republici-hrvatskoj>) te na portalu e-Savjetovanje (esavjetovanje.gov.hr). Savjetovanje je bilo otvoreno 09.05.2018., a zatvoreno je 16.05.2018. Temeljem e-Savjetovanja uočena je potreba za korekcijom određenih formulacija. Konačnu inačicu pripremili su: Mile Živčić, ravnatelj Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih; Monika Vričko, načelnica Sektora za srednjoškolski odgoj i obrazovanje i obrazovanje odraslih; Andreja Uroić Landekić, voditeljica Službe za strukovno obrazovanje; Ivana Krznar, tajnica Kabineta ministrice, Sanja Horvatić, savjetnica u Kabinetu ministrice i Vlado Prskalo, pomoćnik ministrice znanosti i obrazovanja. U završnoj inačici donesenog dokumenta značajan doprinos dala je ministrica Blaženka Divjak.